

REFERAT

24. oktober 2024

Møde i Det Særlige Bygningssyn

Torsdag den 3. oktober 2024 kl. 10.15 – 14.15

i Slots- og Kulturstyrelsen, København, Hammerichsgade 14, 5. sal.

Mødelokale: 5.02

Det Særlige Bygningssyn
c/o Slots- og Kulturstyrelsen,
Center for Kulturarv,
Fejøgade 1, 2. sal
4800 Nykøbing F.

Mia Kroer Ræbild
Arkitekt Cand. Arch./Sekretær for
Det Særlige Bygningssyn
Dir. 33 74 52 68

Fra Bygningssynet deltog:

Forperson, arkitekt Hanne Ullum, arkitekt Thomas Carstens, landskabsarkitekt Jacob Fischer, civiløkonom Birthe Iuel, arkitekt, professor Thomas Bo Jensen, byplanlægger Thina Wallin Jensen, arkitekt Eske Møller, kunsthistoriker, seniorforsker Vibeke Andersson Møller, ph.d. Morten Pedersen og cand. mag. i æstetik og kultur Mette Slyngborg.

Afbud fra:

Arkitekt Jens Andrew Baumann, arkitekt Sara Aasted Paarup og arkitekt Tina Saaby.

Fra Slots- og Kulturstyrelsen deltog:

Enhedschef Mette Carstad, arkitekt Aida Kjær Masoudian, specialkonsulent Johan Westh Hage og specialkonsulent Mia Kroer Ræbild (referent).

DAGSORDEN

1. Dagsorden

1.1 Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt uden bemærkninger.

1.2 Bemærkninger til referat af Bygningssynsmødet 29. august 2024

Intet at bemærke.

1.3 Habilitet

Intet at bemærke blandt synets medlemmer i forhold til nærværende møde.

2. Meddelelser

2.1 Orientering fra sekretariatet

Mette Carstad orienterede om, at regeringen på Forslag til Finanslov 2025 har besluttet, at der skal ske et opgavebortfald på 1.000 årsværk i staten, bl.a. som led i regeringens forenklingdagsorden. Det vil sige, at der fremadrettet vil være opgaver, der ikke skal løses i Slots- og Kulturstyrelsen, og at der derfor skal være færre medarbejdere.

Opgavebortfaldet træder i kraft med virkning fra den 1. januar 2025.

I forbindelse med opgavebortfaldet vil man ændre underretningsbekendtgørelsen til at omfatte flere bygningsarbejder man ikke længere skal ansøge om tilladelse til at udføre, men derimod kan underrette styrelsen om. Ændringen af underretningsbekendtgørelsen

forventes at komme i høring i efteråret 2024 og forventes at træde i kraft pr. 1. januar 2025.

2.2 Orientering om Smidstrupøre, Smidstrupørevej 10, Hørsholm Kommune

Mette Carstad orienterede om, at Kulturministeren den 11. september 2024 modtog en henvendelse fra en borger, som ønsker at Smidstrupøre skal fredes. Sagen blev oversendt til behandling i styrelsen, der har besluttet ikke at rejse en sag om fredning. Beslutningen blev taget til efterretning af Det Særlige Bygningssyn.

2.3 Orientering om klagesager

Mia Kroer Ræbild orienterede om, at der er ingen nye indkomne klager til fredningsområdet og ingen afgjorte klagesager siden sidste Bygningssynsmøde.

3. Lister over byggesager i perioden 9. juli til 2. september 2024

Der var ingen indkomne spørgsmål til byggesagslisterne i ovennævnte periode.

3.1 Supplerende spørgsmål til byggesagslisten. Ingen.

3.2 Supplerende spørgsmål til byggesagslisten over egne bygninger. Ingen.

3.3 Supplerende spørgsmål til klagesagslisten. Ingen.

4. Byggesager

4.1 Ombygning af den tidl. Nationalbankbygning, Domkirkepladsen 1, Aarhus Kommune (23/17567 af Aida Kjær Masoudian)

Aida Kjær Masoudian gennemgik byggesagen for ombygning af den tidligere Nationalbank i Aarhus med udgangspunkt i styrelsens oplæg af 18. september 2024, suppleret med rådgivers ansøgningsmateriale.

Det Særlige Bygningssyn drøftede sagen og indstillede følgende:

”Det Særlige Bygningssyn vurderer, at fredningsværdierne i den tidligere nationalbank, Domkirkepladsen 1 i Aarhus, er knyttet til bygningens markante historicistiske arkitektur defineret ved bygningens trelængede hovedform med alle detaljer, de bevarede dele af den oprindelige planløsning i det indre, herunder særligt den centralt beliggende ekspeditionshal i dobbelthøjde, samt alle oprindelige synlige og skjulte bygningsdele og detaljer.

Det er indeholdt i Bygningssynets overvejelser, at ombygningen af C.F. Møllers tegnestue er nævnt i fredningsbegrundelsen, og at Bygningssynet i 1995 fandt, at restaureringen i 1989 er udført med respekt for bygningens helhedskarakter.

Det er Bygningssynets vurdering, at ombygningen af C.F. Møllers tegnestue i sin helhed svækker de fredningsværdier, der knytter sig til bygningens oprindelige arkitektur og materialeholdning, trods ombygningens tilføjede enkeltelementers arkitektoniske kvaliteter.

Det Særlige Bygningssyn er positive overfor, at Den tidligere Nationalbank ombygges, og at senere tilkomne lag fra C.F. Møllers ombygning i 1989, herunder den indskudte balkon i det tidl. bankexpeditionslokale, med fordel kan fjernes. Da der er bevaret oprindelige bygningsdele og overflader, såsom marmorstuk, stuklofter og terrazzogulve, under bygningslagene tilføjet i 1989, er det Bygningssynets vurdering, at hovedstruktur og

materialeholdning skal restaureres og reetableres i videst muligt omfang i forbindelse med den nye indretning af bankbygningen.

Endvidere finder Bygningssynet, at den foreslåede nye tømmerkonstruktion i tagetagen, som gav mindelser til en ladebygning, bør bearbejdes igen i samråd med styrelsen.”

5. Fredninger

5.1 Trollehuset, Klitrosevej 47, Gribskov Kommune

(23/10775 af Johan Westh Hage)

Johan Westh Hage gennemgik oplæg til fredning af Trollehuset med udgangspunkt i fredningsoplægget af 19. september 2024, som Slots- og Kulturstyrelsen har udarbejdet.

Det Særlige Bygningssyn drøftede sagen og indstillede følgende:

”Det Særlige Bygningssyn finder, at sommerhuset ”Trollehuset” (1914 af Carl Brummer) på Klitrosevej 47 i Gribskov Kommune, har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Sommerhuset er en velbevaret repræsentant for den norske træhustradition i Danmark samt et tidligt eksempel på en hustype, der fik betydning for sommerhusbyggeriet i Danmark. Arkitekten Carl Brummer (1864-1953) har udformet huset i sin særlige legende stil med inspiration fra barokken, samtidig med, at der er en tydelig forståelse for både den norske blokhuskonstruktion og indretningen af et traditionelt norsk landhus.

Arkitektonisk er der lagt stor omhu i at indpasse sommerhuset på grunden ligesom huset i sin relativt simple fremtræden er følsomt formgivet, så de to bygningskroppe er i harmonisk samklang. Derudover er hjørnernes krydsende bjælker, udkragningen mod nord, bjælkeendernes fremtræden i facaden, detaljeringen af det sydvestlige hjørne og vinduesskoderne alle elementer, der skaber dybdevirkning og variation i facaderne. I det exceptionelt velbevarede indre er der et fint samspil mellem træ og tegl på den ene side og en række mere raffinerede snedkerelementer i barokstil, bl.a. døre, gerichter og snedkerudskæringer omkring den indre trappe.”

5.2 Skovskellet 8, Gribskov Kommune

(23/10701 af Johan Westh Hage)

Johan Westh Hage gennemgik oplæg til fredning af Skovskellet 8 med udgangspunkt i fredningsoplægget af 19. marts 2024, som Slots- og Kulturstyrelsen har udarbejdet.

Det Særlige Bygningssyn drøftede sagen og ønskede yderligere oplysninger om kommunale planer for området i forhold til udpegning af bevaringsværdige bygninger, hvorfor punktet blev udskudt til et kommende Bygningssynsmøde.

5.3 Schæffer-huset, Klammerhøj 10, Gribskov Kommune

(23/10702 af Johan Westh Hage)

Johan Westh Hage gennemgik oplæg til fredning af sommerhuset Schæffer-huset med udgangspunkt i fredningsoplægget af 19. september 2024, som Slots- og Kulturstyrelsen har udarbejdet.

Det Særlige Bygningssyn drøftede sagen og indstillede følgende:

”Det Særlige Bygningssyn finder, at sommerhus og spændhus med tilhørende belægnings (1917 af Einar Dyggve) på Klammerhøj 10, Gribskov Kommune, har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning.

Huset er et velbevaret eksempel på de sommerhuse, der blev tegnet til Politikens sommerhuskonkurrencer i 1912 og 1916, og er et af de første sommerhuse på den udstykning som Einar Dyggve havde planlagt og som afgørende har formet området. Sommerhus og spændhus med belægning er realiseringen af Einar Dyggves forslag til konkurrencen i 1916 og står som et velbevaret kulturhistorisk vidnesbyrd om pionerindsatsen for at skabe en bredere sommerhuskultur, der underordnede sig landskabet og var i pagt med naturen. Sommerhuskonkurrencen fra 1916, gennemført i samarbejde med Arkitektforeningen, kan med nogen ret ses som et nybrud i forhold til en ny sommerhuskultur, hvor Klammerhøj 10 står som en væsentlig repræsentant.

Sommerhusets udformning er en original nyfortolkning af det danske bondehus. Bygningskroppens 30 graders knæk skaber et beskyttet og omfavnende rum mod syd og lader huset tilpasse sig terrænets kurver. Gentagelsen af motivet i belægning mod syd og i det sydvendte vinduesparti skaber en overbevisende arkitektonisk sammenhæng og rytme. Det velbevarede faste interiør og de gedigne snedkerdetaljer, samt planløsningen, vidner om det enkle og naturnære ferieliv, som huset skulle fremme, og som blev retningsgivende for meget af sommerhusbyggeriet i de følgende år.

På trods af en mindre ombygning og udskiftning af nogle af de oprindelige bygningsdele vurderer Det Særlige Bygningssyn, at der er tilstrækkelige kulturhistoriske og arkitektoniske værdier tilstede til en fredning.”

Birthe Iuel nedlagde dissens med bemærkningen: ”Uagtet de arkitektoniske og især kulturhistoriske kvaliteter kan berettigede en fredningsindstilling, kan jeg ikke tilslutte mig synets indstilling. En fredning er et voldsomt indgreb i den private ejendomsret og bør ikke gennemføres på trods af ejerens ønske.”

5.4 Lille Strandkær, Strandkærvej 4, Syddjurs Kommune

(22/14414 af Mia Kroer Ræbild)

Mia Kroer Ræbild gennemgik oplæg til fredning af sommerhuset Lille Strandkær med udgangspunkt i fredningsoplægget af 24. september 2024, som Slots- og Kulturstyrelsen har udarbejdet.

Det Særlige Bygningssyn drøftede sagen og indstillede følgende:

”Det Særlige Bygningssyn finder, at sommerhuset Lille Strandkær (1927 af Egil Fischer) på Strandkærvej 4, 8400 Ebeltoft, Syddjurs Kommune har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter, der kan begrunde en fredning.

Det Særlige Bygningssyn finder, at Lille Strandkær er en fremragende og velbevaret repræsentant for et sommerhus for det bedre borgerskab. I forhold til sommerlandstedet er det mere beskedent i både størrelse og udformning. Arkitekten Egil Fischer (1878-1963)

har udformet sommerhuset i sin særlige nationalromantiske stil med inddragelse af historicistiske elementer, samtidig med at der er tydelige referencer til traditionel dansk byggeskik. Lille Strandkær var tillige en arkitektonisk inspiration for de mange sommerhuse, som Fischer tegnede til sin nærliggende, planlagte ferieby ved Femmøller Strand.

Lille Strandkærs udformning er en original fortolkning af et klassisk bindingsværkshus med stråtag. Men bygningens strenge symmetriske fremtræden og den udvendige, toløbede hovedtrappe bidrager sammen med den søjlebårne veranda til et herskabeligt udtryk. Med den overdækkede veranda, den brede havedør og nordfacadens tophængte vinduer, der kan fastgøres til forstuens loft, efterkom Fischer datidens krav til et sommerhus, hvor der skulle være et flydende forhold mellem ude og inde.

Sommerhusets indretning afspejler, at det bedre borgerskab tog tjenestefolk med på ferie. Husholdersken kunne bevæge sig uset mellem de tre etager, og gennem lugen i sit loftsværelse kunne hun overskue stuen. Den velbevarede planløsning er meget funktionel, og som samtidige sommerhuse er også Lille Strandkær udstyret med en centralt placeret pejsestue omgivet af køkken, spisestue og værelser. I tråd med tiden har hvert familiemedlem sit eget værelse, indrettet med pladsbesparende alkover og pladsbesparende skydedør eller blot forhæng. Sommerhusets velbevarede interiør med indbyggede møbler, den markante pejs og de gennemførte og gedigne snedkerinteriører vidner om periodens håndværksmæssige kunnen og arkitektens forkærlighed for historicistiske elementer. Lille Strandkærs enkle farvesætning og traditionelle materialeholdning, både udvendigt og indvendigt, bidrager til sommerhusets samlede helstøbte fremtræden.”

6. Eventuelt

Intet til eventuelt.